

1887

Հրատարակութիւնը ազգային տպարանաց լընթաց 1886 ամիս. 12. — Երգ. Վանքեօց. 16. — Վարդանայ Վարդապետի աշխարհացոյց ամենայն տիեզերաց. 184. — Պատուոյն մի ի գրող մեծի վարժապետին Վարդանայ Վասն գիտի տառից մերոց ի ձեռն Ս. Միքայելայ. 187. — Բնականաութիւն թղթին Մ. Խորենացոյ առ Սահակ Արքեպիսկոպի եւ Պատկերի Տիրապետի Հոգեպաշտ. 97. — Երանելւոյն Բովանանու Ոսկերեքերի մեկնութիւն Եսայիայ մարգարէին Թարգմանեալ լատիներէն. 291. — Բնականաութիւն Եսայիայ Բառեմարտեի Միգիտի Խորենացոյ Պիտոյից գրոց վրայ. 306. — Դշաբը Հայկական երաժշտութեան. 315. — Դեմոսթոն եւ Նորա յաղագս բնութեան մարդոց գրոց Հայկական հին թարգմանութիւն. 318.

Ար վերջըներնք Բաշմէշի վրայ յօգուած, մեր անձնական կարծիքն համառօտելով: Բաշմէշն մեծ արդիւնք ունի վաստըմած իւր 45 ամեայ կենաց պատկառելի հասակին մէջ: Արդիւնք մը Եւրոպացոց առջեւ, որոնք ազգային շատ քաներու ծանօթացած են Բաշմէշի հայ բայց մանաւանդ երբեմն երբեմն տեսնուած գաղղիներն կամ իտալիներն ծանրակիւռ յօգուածներով: Եւ իրօք ամեն եւրոպացի երբ Հայոց վրայ կը գրէ, կը յիշատակէ ի մասնաւորի Բաշմէշը: Բաշմէշն ունի նաեւ իրական արդիւնք մ'ազգին ինչպէս հասարակ ժողովրդեան՝ նշնպէս գիտնոց առջեւ: Ի սկզբան, երբ իւր նմաններն շատ քիչ կային ազգին մէջ, գիտութիւններն պարզ եւ հասարակ ոճով ծանօթացուց ժողովրդեան, ազգային յօգուածներով՝ որոնքմէ թէ եւ ամառք այսօր նշանակութիւն չունին, ազգին ինքնաճանաչութեան արժնախառն ձեռննուտ. եղաւ, եւ տուաւ. նաեւ գիտնոց՝ ազգային հնութեանց եւ գրականութեան վրայ բազմաթիւ յօգուածներ, որոնցմէ շատերն այսօր օգտակարապէս կ'ընթերցուին: Բաց ասկէ՝ եւրոպացի եւ յոյն դասական մատենագիրութիւնը ըստ մասին, բազմաթիւ թատրոնի ու վեպեր ի հայ թարգմանութեամբ ազգային ստացուածք եղած են այսօր Բաշմէշի միջոցաւ: Ո՛ր թողունք ազգային թանկագին ձեռագրաց կամ հասակոտորներու հրատարակութիւնը ալ, որոնք անբաւ արժէք ունին ոչ միայն ազգային գիտնոց, այլ եւ Եւրոպացոց առջեւ:

Ասոնք են, ըստ մեզ, Բաշմէշի առաւելութիւններն: Սակայն մեր տկար աչքը չի տեսներ հոն ուրիշ քանի մը յատկութիւններ ալ, որոնք որեւէ թերթի անհրաժեշտ են: Թերթ մը, զիւրիդ ուսումնական, ըլլալ ընտանեական, արուեստական եւ այլն, ցորչելու հնարքն իրեն բացարձակ ասպարէզ չէ ընտրած, պէտք է անհրաժեշտ աւելի իւր խառնակին մէջ ապրիլ, մերձեւաւ ժամանակակից դիպաց պնդա՛մբ՝ որչա՛մ իւր ուղղութիւնն իրեն կը ներէ: Այս կէտն, կար-

ծենք, Բաշմէշի մեծարդ խմբագրութեան մտադրութեանը կարօտ է:

Ուսումնական թերթի մ'էական են քննադատական ոգի, եւ այս միայն կրնայ թերթին ներքին արժէքն որոշել: Բաշմէշի ինքնագիր ազգային յօգուածոց մէջ ընդհանրապէս կը բաշխուէր տեսնել աւելագոյն քննադատական ոգի, ժամանակակից հմտական քննութեանց եւ ասոնց իրական արդեանց ծանրակշռութիւն տալ, թողու ի հնոց ինչ որ թողու է, միով բանիւ քայլել միշտ ժամանակին յատկադիմութեան հետ: Գիտութեան լծակն է կասականն, եւ այս կասականն է որ գիտութիւնները յատկադիմութեան պոյմու հսկայ հասակին հասցեած է: Անաբաւական է որ նաեւ մեր ազգային գիտութիւնն ալ ասով միայն կրնայ իջեալն անուան արժեքն ըլլալ:

Մեր անկողնակալութեան պարտքն համարեցանք յիշատակել հոս նաեւ այս հանգամաններն՝ որոնք ըստ մեր տեսութեան կրնային մեծցնել նոյն առաւելութիւնը: Մականք այս վերջոյց ցնչուց լիով չանտեսիլը ոչինչ իւրից կը նուազցնէր առհասարակ բազմութիւնը, եւ ոչ ալ կը նեմեացնէր անոնց պայծառութիւնը: Բաշմէշն ինչպէս որ է՝ ոչ միայն եղած է մին ի գլխաւոր միջոցա՛մբ՝ այլ եւ սկզբաւորութիւն ազգային պոյմու յատկադիմութեան:

Եթէ վերնաթիւն Մեծ. Միաբանութեան պարտական է ազգս մեծ երախտագիտութիւն, ասոր ոչ փոքր մասն պէտք է հայիլ այս հրատարակութեան, որ եւ պիտի մնայ միշտ անմահ յիշատակ Մեծարդ Միաբանութեան գրաւոր գործունէութեան:

(Հարաւարեմ):

Հ. Գ. Գ.

ԲՆԻՍ ԹԱԽԹԵՑԻ

Ողջ ի վերայ օլախոց երկրի
նայիրոսն ի թուրխոյն Միհաս
ստրիօսից ասացեալ:

(Հարաւարեմ իւր իւր)

Գարեպէ կըրկն հրաման հանեց,
ամեն բազար յորմալ իւրեց,
զգրուէ հպերի ամեն ըրանց,
զնիւթիցն ամեն մահրոց:

Զրկեցանք զվրթըն ձեռնց,
եւ յաւան գիւրեմաք կըրեց,
լուսաւորին հօտէն հանց,
մեծ հրամանաւ ապարարեց:

Թէ զինչ հայ կայ թող միկըտի,
կոստաք է աղչկուք ի միասին.
Թող հայ չկենայ ի մեր երկրին.
ամեն հոռի հաւատ լինին:
Եկեղեցի զինչ կայ հայի,
խթին, տըրաթ, եւալաւարի:

Պատմ. յԱՊՐԱՊԵՐԻ:

